

140. urodziny Feliksa Nowowiejskiego

7 lutego 1877 roku w Barczewie (dawniej Wartembork) na Warmii urodził się Feliks Nowowiejski. Z okazji 140. rocznicy urodzin w rodzinnym mieście kompozytora odbędą się uroczystości, w których weźmie udział – w charakterze gościa szczególnego – jeden z potomków twórcy Hymnu Warmii.

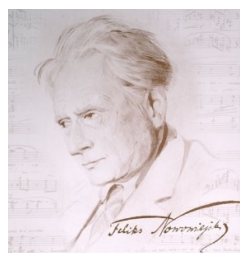
Program obchodów 140 rocznicy urodzin F. Nowowiejskiego:

Część I - godz. 17.00, Skarbiec Kultury Europejskiej, ul. Grunwaldzka 15

- powitanie i wystąpienia gości specjalnych
- występ Orkiestry Wojskowej z Giżycka
- omówienie i zaproszenie na jubileuszową wystawę pt. „Genealogia Rodu Nowowiejskich”, która prezentowana będzie w Salonie Muzycznym im. Feliksa Nowowiejskiego w Barczewie
- wystąpienie dr. Jana Chłosty z Ośrodka Badań Naukowych w Olsztynie, z wykładem pt. „Związki Feliksa Nowowiejskiego z Warmią”, prezentacja publikacji pokonferencyjnej
- koncert jubileuszowy: recital Marii-Isabelli Jung z towarzyszeniem pianistki Sefuri Sumi (Niemcy), specjalny gość z rodziny Nowowiejskich zaprezentuje pieśni Feliksa Nowowiejskiego i Ryszarda Wagnera.

Część II - godz. ok. 19.30, Salon Muzyczny im. Feliksa Nowowiejskiego, ul. Mickiewicza 13

- prezentacja i oprowadzenie po wystawie pt. „Genealogia Rodu Nowowiejskich”. Wystawa została przygotowana na podstawie dokumentów i prac badawczych ks. dr. hab. Andrzeja Kopiczko – dyrektora Archiwum Archidiecezji Warmińskiej w Olsztynie, Marleny Kulińskiej – pracownika Archiwum Państwowego w Olsztynie, dr Iwony Fokt z Akademii Muzycznej im. I. Paderewskiego i Towarzystwa Muzycznego im. F. Nowowiejskiego w Poznaniu i mgr Magdaleny Łowkiel-Klimek – pracownika Salonu Muzycznego im. Feliksa Nowowiejskiego w Barczewie.
- promocja publikacji pokonferencyjnej pt. „Warmia w czasach Feliksa Nowowiejskiego”, wydanej przez Ośrodek Badań Naukowych w Olsztynie.

Feliks Nowowiejski urodził się 7 lutego 1877 roku w Wartemborku (obecnie Barczewo) na Warmii, zmarł 18 stycznia 1946 w Poznaniu. Przyszedł na świat jako piąte dziecko Katarzyny z domu Falk i Franciszka Nowowiejskiego, z zawodu krawca. Oboje rodzice przekazali synowi umiłowanie pieśni, zwłaszcza kościelnych i ludowych. Nowowiejski kształcił się początkowo w szkole przyklasztornej w Świętej Lipce, gdzie objawił talent muzyczny grając na fortepianie, skrzypcach i organach oraz waltorni i wiolonczeli, a także podejmując pierwsze próby kompozytorskie. W 1893 r. rodzina Nowowiejskiego przeniósła się do Olsztyna i zamieszkała w budynku przy ul. Pieniężnego 18, co dziś upamiętnia tablica.

Młody Nowowiejski podjął pracę zarobkową, by pomóc w utrzymaniu licznej rodziny. Zaciągnął się do II Pułku Grenadierów stacjonujących w koszarach przy ulicy Kasprowicza. Grał w orkiestrze wojskowej i jednocześnie w amatorskich zespołach. Zdołał uzyskać uznanie u wielu mecenasów w mieście. Stał się popularnym kompozytorem i muzykiem, chętnie zapraszany i słuchany. W 1898 r. otrzymał I nagrodę stowarzyszenia The British Musician na konkursie kompozytorskim w Londynie za utwór *Pod sztandarem pokoju*. Kompozytor znając swoje braki i zachęcany przez olsztyńskie środowisko, dzięki nagrodzie uzyskanej w Londynie wyjechał do Berlina (1898), gdzie podjął półroczne studia muzyczne w Konserwatorium Juliusza Sterna.

Po powrocie do Olsztyna, z pochlebnymi opiniami i za poparciem księdza Tischnera, Nowowiejski otrzymał stanowisko organisty w kościele Św. Jakuba, które sprawował od 1898 do 1900 roku. Zakres obowiązków organisty był rozległy: grał na organach w katedrze i w kortowskiej kaplicy, śpiewał willie przy pogrzebach oraz w ich rocznice, prowadził chór, opiekował się organami, pomagał przy usuwaniu małych usterek i

poważniejszych naprawach. Nowowiejski próbował zorganizować ćwiczenie z dziećmi szkolnych pieśni kościelnych, jednak niemieckie władze oświatowe, które kilka lat wcześniej zabroniły łączenia funkcji organisty z funkcją nauczyciela, nie wydały pozwolenia na zajęcia. Pełnienie funkcji organisty ograniczało jego ambicje kompozytorskie.

Lata 1898-1907 poświęcił na doskonalenie wiedzy muzycznej w Konserwatorium Sterna w Berlinie, w Szkole Muzyki Kościelnej w Regensburgu (Ratyżbona), Królewskiej Akademii Sztuk Pięknych w Berlinie i tamtejszym Królewskim Uniwersytecie im. Fryderyka Wilhelma. Wśród jego nauczycieli znajdowali się m.in. Max Bruch i Ernest Edward Taubert (kompozycja) oraz Otto Dienel i Joseph Renner (organy). Podczas studiów Nowowiejski dwukrotnie otrzymał prestiżową nagrodę im. Giacomo Meyerbeera – w roku 1902 za oratorium *Powrót syna marnotrawnego* i w roku 1904 za *Symfonię h-moll*. Pozyskane tą drogą fundusze umożliwiły mu pobyt w najważniejszych europejskich centrach muzycznych, takich jak Paryż, Rzym, Bruksela, Monachium, Lipsk, Wiedeń i Praga, gdzie nawiązał kontakty z wybitnymi ówczesnymi kompozytorami, m.in. Antoninem Dwořakiem, Gustavem Mahlerem, Camilem Saint-Saënssem. W tym czasie powstało najśłynniejsze dzieło Nowowiejskiego: *Quo vadis* – oratorium inspirowane powieścią Henryka Sienkiewicza, które miało pierwsze wykonanie w roku 1909 w Amsterdamie, a następnie (tylko do roku 1939) prezentowane było około 200 razy w miastach Europy, Ameryki Północnej i Południowej.

W latach 1907-1909 Nowowiejski działał na terenie Berlina. Jako kompozytor i dyrygent nawiązał bliskie kontakty z zespołami śpiewaczymi złożonymi z polskich emigrantów, które pielęgnowały ojczystą mowę, tradycje i pieśni. Dla Nowowiejskiego, poruszającego się dotychczas głównie w kręgu kultury i języka niemieckiego, owe związki z polskością stały się istotnym impulsem do pobudzenia poczucia tożsamości narodowej i jednoznacznego określenia się Polakiem. W 1911 zawarł związek małżeński z Elżbietą Mironow-Mirocką. Z tego związku urodziło się pięcioro dzieci.

Do roku 1914 Feliks Nowowiejski piastował funkcję dyrektora Towarzystwa Muzycznego w Krakowie i organizatorem życia koncertowego w tym mieście. Na lata krakowskie przypadło **skomponowanie Roty do wiersza Marii Konopnickiej** dla uświetnienia pięćsetlecia bitwy pod Grunwaldem i odsłonięcia pomnika Władysława Jagiełły (1910). Podczas I Wojny Światowej Nowowiejski został wcielony do wojska pruskiego i pracował w berlińskiej orkiestrze garnizonowej. Po wojnie, w 1919 r. kompozytor związał się na stałe z Poznaniem, włączając się czynnie w nurt odradzającego się życia kulturalnego miasta. To właśnie tu skomponował wiele utworów chóralnych i dokonał licznych opracowań pieśni ludowych, w tym **25 polskich pieśni ludowych z Warmii**, skomponował też opery: *Legenda Bałtyku* i *Ondraszek* oraz *Król wichrów* i *Wesele na wsi*. **W 1920 roku Feliks Nowowiejski zaznaczył swój czynny udział w plebiscycie na Warmii i Mazurach. Na jego potrzeby skomponował muzykę do słów Marii Paruszewskiej O Warmio moja miła.**

W 1931 został honorowym członkiem The Organ Music Society w Londynie. W 1935 grono muzyków warszawskich przyznało mu Państwową Nagrodę Muzyczną. W latach 1935-1939 prowadził w Poznaniu Miejską Orkiestrę Symfoniczną, propagując muzykę współczesną. We wrześniu 1939 w obawie przed aresztowaniem, ukrył się w szpitalu siostr Elżbietanek, następnie wyjechał do Krakowa, a do Poznania powrócił w sierpniu 1945 roku. W czasie działań wojennych w 1945 roku część rękopisów kompozytora spłonęła. Pozostały dorobek przechowywany jest w Bibliotece Raczyńskich oraz w prywatnych zbiorach rodziny Nowowiejskich w Poznaniu. Feliks Nowowiejski zmarł w Poznaniu 18 stycznia 1946 roku. Został pochowany na Skałce Poznańskiej, w Krypcie Zasłużonych kościoła św. Wojciecha.

Dla uhonorowania pamięci kompozytora jego imieniem nazwano m.in. Warmińsko-Mazurską Filharmonię w Olsztynie, w rodzinnym domu w Barczewie (ul. Mickiewicza 13) od 1961 r. mieści się muzeum – od 2007 r. nosi ono nazwę Salonu Muzycznego im. Feliksa Nowowiejskiego w Barczewie. W swoich zbiorach posiada wiele cennych, oryginalnych pamiątek z życia i twórczości Feliksa Nowowiejskiego, m.in. fortepian, meble, rękopisy i wiele dokumentów. Od 2002 r. corocznie odbywa się tu Międzynarodowy Festiwal Muzyki Chóralnej im. Feliksa Nowowiejskiego. Honorowym obywatelem Barczewa jest syn kompozytora, Jan Nowowiejski.

Drukuj